

Årsrapport 2014

Tilsynsrådet for Politiets utlendingsinternat, Trandum.

Forskrift om Politiets utlendingsinternat av 4.11.2008, sist endret 21.02.2014, fastsetter i § 17 at et eksternt tilsynsråd skal føre tilsyn med at behandlingen av utlendingene på internatet skjer i samsvar med lovgivingen. Tilsynsrådet skal bestå av leder og to medlemmer, samt nestleder og to varamedlemmer. Tilsynsrådet skal i henhold til forskriften avgi en årsmelding til Politiets utlendingsenhet for sin virksomhet. Tilsynsrådet skal selv offentliggjøre årsmeldingen.

1. Mandat og oppnevning.

I forskriften § 17 bestemmes at Justisdepartementet skal oppnevne leder, nestleder, medlemmer og varamedlemmer av tilsynsrådet for en funksjonstid på to år med mulighet for reoppnevning. Tilsynsrådet ble første gang oppnevnt av Justisdepartementet 28. mai 2008. Oppnevningen gjaldt for to år. Nytt tilsynsråd ble oppnevnt i 2010, i mai 2012 og i mai 2014.

Frem til mai 2014 ble tilsynsrådet ledet av tingrettsdommer Randi Carlstedt og major Kjell Lamo og sykepleier med videreutdanning i psykiatri og anestesi, Kurt Lyngved, fungerte som medlemmer. Lagdommer Ørnulf Røhnebæk og tingrettsdommer Cathrine Fossen fungerte som varamedlemmer.

Ved oppnevning av 28. mai 2014 ble Cathrine Fossen oppnevnt som ny leder mens Ørnulf Røhnebæk ble oppnevnt som nestleder for samme periode. Kurt Lyngved ble gjenoppnevnt som medlem og seniorskattejurist Ken Sletmo ble oppnevnt som nytt medlem. Som nye varamedlemmer ble oppnevnt helsesøster Ellen Marie Spørck og tingrettsdommer Brit Ankil. Oppnevningen gjelder for to år.

Tilsynsrådets mandat og rettigheter fremgår av utlendingsforskriften.

Formålet med tilsynene er å se til at oppholdet for utlendingene som er plassert på internatet er i samsvar med lovgivningen. Tilsynsrådet skal se til at utlendingenes rettigheter i henhold til lov og forskrift blir ivaretatt på internatet, og at fullmaktene til å innskrenke rettighetene ikke benyttes i unødvendig omfang eller på en unødvendig streng måte.

Det skal ikke føres tilsyn eller kontroll med utlendingsvedtaket og dets grunnlag, kjennelse for pågrepelse og fengsling eller forvaltningsavgjørelser.

Rammene for Tilsynsrådets virksomhet fremgår av utlendingsforskriften.

Tilsynsrådet har selv ansvar for å:

- planlegge og gjennomføre sin virksomhet
- ta opp forhold rådet finner kritikkverdige
- avgi årsrapport og sørge for offentliggjøring av denne.

Det er bestemt at det skal være minst to tilsyn hvert år. Tilsynene kan være anmeldt eller uanmeldt.

Rådet har rett til å:

- inspisere internatets områder, bygninger og rom der utlendingene oppholder seg
- kreve opplysninger om behandlingen av utlendingene
- delta på møter om utlendingen dersom denne samtykker
- kreve innsyn i saksdokumentene dersom utlendingen samtykker
- ta opp saker etter henvendelse fra utlending eller på eget initiativ.

Saker eller problemer skal tas opp med Utlendingsinternatets ledelse og skal i utgangspunktet søkes løst på internatet. Dersom dette ikke fører frem eller tilsynsrådet av andre årsaker finner grunn til det, kan saken tas opp med overordnet myndighet, sjef for Politiets Utlendingsenhet eller Politidirektoratet.

Tilsynsrådet fører ved hvert besøk en protokoll som befinner seg på internatet, og hvor internatets ledelse fører inn gjennomføring av de påpekninger tilsynsrådet har gjort.

Tilsynsrådet kan ikke gi pålegg om utbedringer eller endringer, kun påpeke forholdene og rapportere, og tilsynsrådet har ingen sanksjoner.

2. Tilsyn

Tilsynsrådet har i 2014 gjennomført i alt syv tilsyn jevnlig fordelt over året. Tilsynene har vært både varslede og uanmeldt, men det er ikke avholdt tilsyn ettermiddag/kveld. Det har vært møter med legetjenesten og sykepleier.

Tilsynsrådet har vært fulltallig ved alle inspeksjoner med unntak av ett, hvor kun Ken Sletmo og leder Cathrine Fossen deltok. Varamedlemmene har vært med i tillegg til de faste medlemmene ved noen anledninger.

3. Lokalene

Utlendingsinternatet er i utgangspunktet en tidligere militær forlegning hvor det var flere avdelinger med flermannsrom og felles bad/toalett på hver avdeling. Nytt internatbygg, Modul 1, ble tatt i bruk i mars 2012 med fire avdelinger, A, B, C og D, og med plass til 72 utlendinger. Videre ble nytt internatbygg, Modul 2 tatt i bruk i april 2013, formelt åpnet i mai 2013. Her er avdelingene E, F, G og H. I avdeling E er det tre plasser for enslige mindreårige. Avdeling F 1 har 4 plasser for enslige kvinner og avdeling F 2 har plass til tre familier. Avdelingene G og H har plass til i alt 36 utlendinger. Det er enerom til alle, med eget bad med vask, dusj og toalett. Det er TV på alle rom, og hyller med plass til noen personlige effekter. I avdelingen for familier er det familierom med dobbeltseng og køyer, samt barneseng, og det er eget lekerom, både utendørs og inne. I tillegg er det et aktivitetsrom, eget spillerom, og et aktivitetshus med mulighet for blant annet innendørs ballspill.

Den gamle internatdelen har nå rom for innsjekk, besøksrom og kontorer, samt rom for overføring til rettssal i forbindelse med fengslingsforlengelser. I tillegg ligger sikkerhetsavdelingen, avdeling S, her med åtte rom og to sikkerhetsceller.

På grunn av høyere måltall for uttransporter i 2014 ble det behov for økt kapasitet ved Trandum og bygg 40 tatt i bruk høsten 2014. Bygget ligger utenfor selve internatet, men er en del av det

gamle militæranlegget. Bygget ble ved behov brukt til å huse familier og enslige kvinner, mens enslige menn ble plassert på avdeling F. Bygget har vært i bruk i ca to-tre måneder. Tilsynsrådet inspiserte bygningen før den ble tatt i bruk, men på senere tidspunkt for tilsyn har det ikke vært utlendinger der og Tilsynsrådet har derfor ikke ført tilsyn i dette bygget.

Bilder fra internatet

Fra enkeltrom:

Familierom:

Fra felles oppholdsrom:

I de nye internatdelene, Modul 1 og Modul 2, er det felles oppholdsrom på hver avdeling med skap og benker for oppbevaring og for å sette frem tørrmat. Det er satt opp bokhyller med bøker på flere språk og en del spill. Det er en stor TV og sofaer på alle fellesrom.

De nye lokalene er lyse og romslige. De innsatte kan få ivaretatt sine behov både for å være for seg selv, og for fellesskap. Det er gode luftemuligheter og god plass. Det er rent og forholdsvis nytt. Tilsynsrådet ser imidlertid allerede nå at bygningene begynner å bære preg av slitasje/hard bruk. Utlendingene har ansvar for renhold på eget rom. Renhold for øvrig gjøres av et eksternt firma.

Det er vaskemaskin og tørketrommel i hver avdeling, og utlendingene kan få vaske sitt eget tøy

dersom de ønsker det.

Lekerom inne og uteareal for barn:

Etter utvidelsen har luftearealene blitt større og bedre, men det er lite grønne arealer hvor utlendingene kan oppholde seg. Det er anledning til ballspill og løping, og det er her utlendingene kan røyke.

4. Kontakt med utlendingene

Ved samtlige besøk er det gitt anledning for utlendingene å ta kontakt og samtale med Tilsynsrådets medlemmer. Dersom utlendingene ønsker å snakke om utlendingssaken sin, noe som er forholdsvis vanlig, får de opplyst at Tilsynsrådet ikke har noe med dette å gjøre, kun utlendingenes opphold på Trandum. I aktivitetshuset er det hengt opp informasjon om Tilsynsrådet og dets virksomhet, beskrevet på de fleste aktuelle språk. Det er også hengt opp en postkasse på hver avdeling hvor utlendingene kan legge henvendelser og bemerkninger til Tilsynsrådet. Postkassene er påsatt informasjon om Tilsynsrådet. Ved varslede besøk er det stort sett blitt hengt opp opplysning om at Tilsynsrådet kommer, med tidspunktet for Tilsynsrådets besøk, og en liste der utlendingene kan skrive seg på dersom de ønsker å snakke med Tilsynsrådets medlemmer. Ved et tilsyn høsten 2014 var det ikke hengt opp liste. Ved dette tilsynet var det færre utlendinger enn vanlig som henvendte seg til Tilsynsrådet. Det ble derfor bedt om at man gikk tilbake til ordningen med lister sammen med informasjon om besøk.

Ved alle tilsynene har flere utlendinger hatt ønske om å snakke med Tilsynsrådets medlemmer. Tilsynsrådet har også tatt kontakt med de innsatte med direkte spørsmål om oppholdet. Det har vært noen få skriftlige henvendelser. Postkassene er låst, men nøklene ligger på Trandum. Postkassene kontrolleres ved hvert besøk og så vidt Tilsynsrådet vet låses de ikke opp utenom dette. Tilsynsrådets medlemmer snakker med utlendingene enten i fellesrommet eller på utlendingens rom dersom de ønsker det.

Tilsynsrådet har ikke utenom tilsynsbesøkene mottatt noen henvendelser direkte fra utlendinger på internatet.

I tillegg til klager angående utlendingssaken, dreier noen av klagene som framsettes overfor Tilsynsrådet seg om at det er vanskelig å komme i kontakt med den advokaten utlendingen har i utlendingssaken. Dette er begge deler forhold som faller utenfor Tilsynsrådets mandat, og rådet stiller seg derfor spørsmål ved om informasjonen til utlendingene om Tilsynsrådets oppgaver på den ene siden, og informasjon om utlendingssaken på den andre siden, er god nok.

Mange av klagene tilsynsrådet mottar gjelder maten. Klagene dreier seg i all hovedsak om at den er ensformig, ikke smaker godt og ikke dekker de innsattes ernæringsmessige behov. Det klages blant annet svært mye over at utlendingene tilbys for mye brødmat og for lite varmmat. På bakgrunn av tidligere års klager ble det for to-tre år siden byttet leverandør og innført en 14-dagers menyliste. Det tilbys nå to ulike menyer, en med kjøtt og en med vegetar/fisk. Det er ikke tilbud om en rent vegetarisk meny og heller ikke halal-kjøtt.

Tilsynsrådet har mottatt en anonym klage fra en som anfører å være prosessfullmektig for en eller flere utlendinger på at de innsatte ikke tilbys halal-kjøtt.

Klagene er brakt videre til ledelsen, men på bakgrunn av at det er gjort flere endringer de siste årene, blant annet innført frisk frukt, større variasjon av pålegg og 14-dagers meny, har ikke tilsynsrådet sett noen grunn til å ta saken videre. Tilsynsrådet vil likevel påpeke at man bør vurdere å bytte ut vanlig melk med kefir eller lignende og fint brød med grovere brødtyper, siden det nå ser ut til at det igjen kun serveres lyst brød. I tillegg etterlyses tilbud om vanlig te utover sitronteen som lages i automaten. Denne er svært søt. Utover dette er kostholdet etter Tilsynsrådets oppfatning i all hovedsak nå tilfredsstillende. Det er vanskelig å kunne treffe alle ønsker om mat, og det er forståelse for at det blir ensformig, særlig for de som blir på stedet over lengre tid. Tilsynsrådet tar til etterretning at det ikke vil bli gitt tilbud om halal-kjøtt.

Det er også klaget på at det gis for få sigaretter til de innsatte, samt at det ikke er tillatt med snus. De utlendinger som røyker får inntil fire sigaretter pr dag, utlevert på bestemte tidspunkt. Det ligger etter Tilsynsrådets skjønn utenfor mandatet å gi noen føringer hva gjelder antall sigaretter de innsatte gis pr dag.

Andre klager gjelder for lite informasjon, for lite ringetid, manglende tilgang til internett, for få aviser/tv-kanaler/bøker på diverse språk, for få treningsapparater og at besøkstiden er for kort (30 minutter). Videre at luftperiodene er for korte og at det er for få aktiviteter.

Alle klager fra de innsatte er brakt videre til internatets ledelse straks etter hvert tilsyn, og tilsynsrådet har i ettertid kontrollert om det er gjort relevante tiltak for å bedre forholdene der Tilsynsrådet har funnet grunnlag for påpekninger. Det skal her bemerkes at hva gjelder tilgang til internett så er det Tilsynsrådets oppfatning at det ligger innenfor ledelsens styringsrett å regulere dette av hensyn til sikkerheten på internatet. Tilsynsrådet tar til etterretning at det ikke er mulig å tilfredsstillende alle innsatte hva gjelder aviser og tv-kanaler og anser at tilbudet alt i alt er tilfredsstillende, men bemerker at det bør være mulig å tilby et større utvalg av bøker på flere språk.

Tidligere Tilsynsråd har sett på utlendingenes mulighet for å bruke telefon og har funnet denne i tråd med det som fremgår av utlendingsforskriften. Nåværende Tilsynsråd legger dette til grunn. De innsatte kan ringe på en telefon med forhåndsinnlagte nummer etter utlendingens eget ønske. De kan da snakke i fem minutter. Flere har klaget på at det er for kort tid. Det er ingen begrensinger i ringetid/samtaletid til advokat/saksbehandler, men se ovenfor om informasjon mv. Tilsynsrådet har fått opplyst at utlendinger gis ekstra ringetid ved behov, f.eks. dersom de må ordne praktiske ting før utreise, snakke med familien før utreise el. Tilsynsrådet anser at utlendingenes behov for ringetid er tilfredsstillende dekket gjennom dette.

Tilsynsrådet har videre sett på utlendingenes tilbud når det gjelder helse jf. forskriften § 5. Internatet har nå to sykepleier i full stilling ansatt. De går turnus og er dermed også tilgjengelig på ettermiddag/kveld. Sykepleier har første kontakt med innsatte som ønsker helsehjelp og foretar en vurdering av behov og sørger for å lage en prioritering til lege som er til stede fire dager i uken. Det opplyses fra de ansatte at dette ser ut til å fungere bra, men mange av de innsatte har likevel henvendt seg til Tilsynsrådet med opplysninger og/eller klager vedrørende deres helse. Mange mener fortsatt at de ikke får tilstrekkelig tilsyn og behandling og/eller at det tar for lang tid før de får kontakt med lege. Videre dreier mange av klagenes seg om manglende henvisning til spesialist. Etter det Tilsynsrådet kan forstå, tilbys de innsatte tilfredsstillende helsehjelp ut fra hvilke rettigheter de har. De innsatte har i utgangspunktet ikke krav på henvisning til spesialist eller lignende, men enkelt får likevel helsehjelp utover sine lovfestede rettigheter etter en konkret vurdering av internatets lege. De innsattes lovfestede rettigheter til helsehjelp er ikke forhold Tilsynsrådet kan kontrollere eller uttale seg om. På bakgrunn av de mange henvendelsene angående helsehjelp innførte man høsten 2014 en ordning med at det etter hvert tilsyn gis skriftlig tilbakemelding fra helsetjenesten på den enkelte ansatte som har klager over manglende helsehjelp. Etter det Tilsynsrådet kan se, har alle utlendingene som har henvendt seg til Tilsynsrådet høsten 2014 med klager på helsetjenesten fått den hjelp de har krav på. Tilsynsrådets vil likevel bemerke at internatet også på dette området antageligvis vil være tjent med enda bedre informasjon til de innsatte om hvilke rettigheter de faktisk har.

Tilsynsrådet har ved vært tilsyn vært på sikkerhetsavdelingen (avdeling S) og fått en orientering om bruken av denne. Videre mottas regelmessig statistikk for bruk av avdeling S. Internatet har endret sine rutiner for kontroll med innsatte som sitter på avdeling S slik at det nå foretas en konkret vurdering av behovet for kontroll med den enkelte innsatte. Tilsynsrådet anser at dette i tilstrekkelig grad ivaretar de innsattes behov for regelmessig tilsyn, men også kontinuerlig søvn, hvile og et privatliv.

Utlendinger som mangler klær kan få et skift fra internatet. De får også crocks, men ikke andre utesko. Noen utlendinger har klaget på at de ikke får passende eller nok klær, men all den tid alle får utdelt minst ett skift dersom de ikke har egne klær, anser Tilsynsrådet at utlendingenes behov er tilfredsstillende dekket på dette området.

Som nevnt dreier flere av klagenes seg om manglende aktiviteter. Aktivitetshuset har gymsal hvor de innsatte kan sparke fotball, spille basket etc. Gymsalen er rengjort og reparert, men den er fortsatt lite brukt selv om hver avdeling har en økt i aktivitetsbygget hver uke. Tilsynsrådet ser det likevel som bekymringsfullt at det i perioder har vært for få aktivitetstilbud for såkalte langtidssitter. Det er ansatt aktivitetsleder i full stilling på internatet og Tilsynsrådet fikk ved tilsyn i januar 2015 en orientering fra ham om planene fremover. Dersom disse planene helt eller delvis realiseres vil dette innebære en stor forbedring. Tilsynsrådet vil følge utviklingen nøye

fremover.

Fra gymsalen i aktivitetsbygget:

Det er satt opp fotballspill på avdelingene. Det er et begrenset bibliotek, aviser og noen spill i tillegg til TV. Tilsynsrådet antar at man kunne forebygget passivitet, kjedsomhet og misnøye dersom de ansatte hadde vært mer ute i avdeling med de innsatte enn hva som ser ut til å være tilfellet i dag. Tilsynsrådet er kjent med at dette er et tema blant de ansatte på internatet og mener det er grunn for ledelsen til å jobbe videre med dette.

Tilsynsrådets inntrykk er at stemningen på internatet i all hovedsak er så god som man kan forvente, forholdene tatt i betraktning, men det har også vært perioder med mye misnøye. Dette var særlig i tilknytning til Ramadan hvor det var mange klager på at reglene mht. mat på celler, utlåsning og mulighet for å røyke etter solnedgang mv. var for firkantede. I tillegg var det stor misnøye i en periode på våren i 2014 da det ble innført restriksjoner på adgangen til å ha minnepenner og andre medier på rommene etter at det først hadde vært tillatt en periode. Tilsynsrådet tar ledelsens begrunnelse for å inndra disse til etterretning idet det fremstår som nødvendig av hensyn til behov for kontroll, ro og orden.

Renhold og sanitærforhold ser i all hovedsak ut til å fungere tilfredsstillende.

Med nytt og høyere gjerde rundt hele internatet og med de nye modulene fremstår internatet mer fengselslignende enn tidligere. Dette gir også utlendingene uttrykk for. De fleste utlendingene oppholder seg i kort tid på stedet, jf. statistikkene nedenfor, men noen er der i mange måneder, opp til et og et halvt år, og Tilsynsrådet ser det bekymringsfulle i slike lange opphold. Årsaken til lange opphold er i vesentlig grad at man ikke finner utlendingens rette identitet eller opphavsland.

5. Annet

Tilsynsrådet har fått henvendelse fra pårørende som har vært misfornøyd med forholdene på internatet. Dette er formidlet videre til ledelsen ved Trandum.

Tilsynsrådet innhentet høsten 2014 alle rutiner for internatet. Tilsynsrådet har gjennomgått de av rutineene som har betydning for vårt arbeid, men har ikke funnet noe å bemerke på dette området.

Tilsynsrådet har også i 2014 ønsket å avholde møte med ledelsen i PU for å få informasjon om virksomheten mv. og rettet i desember 2014 henvendelse til politimesteren med forespørsel om mulig møtetidspunkt. Henvendelsen er ikke besvart til tross for at den er gjentatt. Alt i alt har Tilsynsrådet likevel en god dialog med ledelsen på utlendingsinternatet på Trandum.

6. Studietur

Tilsynsrådet gjennomførte sammen med fire ansatte ved utlendingsinternatet en studietur til Amsterdam 2.-4. april 2014. Formålet med turen var å se nærmere på hvordan nederlandske myndigheter organiserer mottak og uttransport av utlendinger som ikke får asyl eller opphold i Nederland. Vi ble vist mottakssenteret som er bygget rett ved Schiphol flyplass og som er innredet med tanke på så vel internering som saksbehandling. Av særlig interesse for Tilsynsrådet var rutineene rundt klagebehandling som virker noe bedre organisert enn de tilsvarende rutineene ved Trandum. I tillegg har Tilsynsrådet merket seg sammensetningen av tilsynsrådet ved Schiphol som er langt bredere enn for Tilsynsrådet ved Trandum.

7. Statistikkⁱ

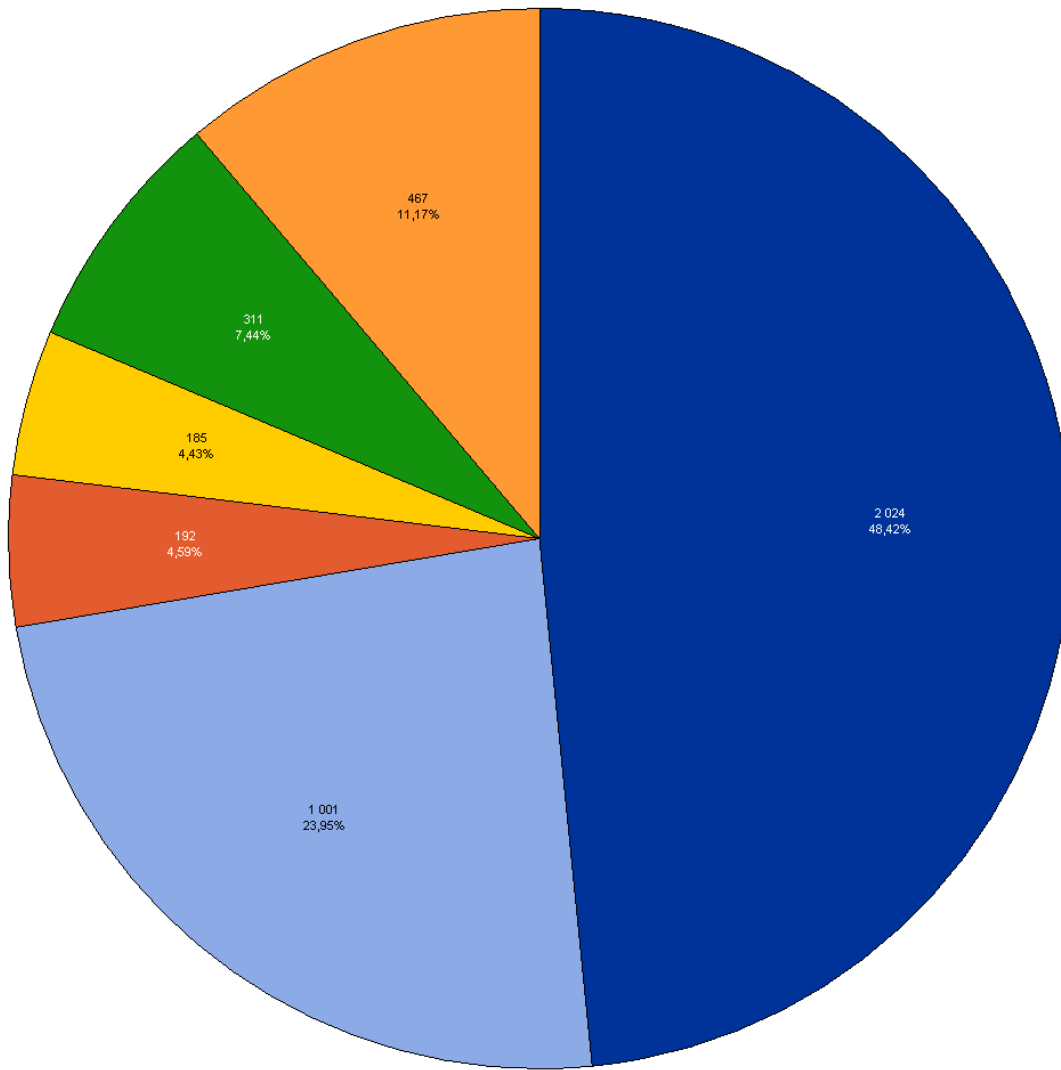
Tilsynsrådet gjengir under enkelte tall fra driften ved Politiets utlendingsinternat. Tallene er mottatt fra PU. Tilsynsrådet har ikke mandat eller mulighet til å utarbeide egen statistikk.

Det var i 2014 totalt 4 182 innsettelsler på utlendingsinternatet. Ca 81 % av innsettelsene var menn og 11 % var kvinner. Mindreårige utgjorde ca 8 % av alle innsettelsene i 2014. Personer som ble innsatt i 2013 og fortsatt på internatet i 2014, er ikke inkludert i statistikken for 2014.

	Jan	feb	Mar	Apr	Mai	Jun	Jul	Aug	Sept	Okt	Nov	Des	Total 2014
Innsettelse av kvinner over 18 år	46	36	38	17	31	29	33	35	71	57	56	20	469
Innsettelse av menn over 18 år	289	269	275	207	226	243	241	250	370	469	398	146	3383
Innsettelse mindreårige	23	36	13	10	18	19	32	36	62	31	40	10	330
Sum innsettelse	358	341	326	234	275	291	306	321	503	557	494	176	4 182

Minst 32 % av innsettelsene (1342 av 4182) var av personer som var ilagt straffereaksjon.

Den individuelle botiden for de innsatte var lav, i underkant av halvparten av alle innsettelsene (48 %) var på under 1 døgn. 24 % hadde en botid på mellom 1 og 3 døgn. Kun 28 % av innsettelsene var 4 døgn eller lenger.

2014

Fakta
 ■ Under et døgn ■ 1-3 Døgn ■ 4-6 Døgn ■ 7-10 Døgn ■ 11-20 Døgn ■ Over 21 Døgn

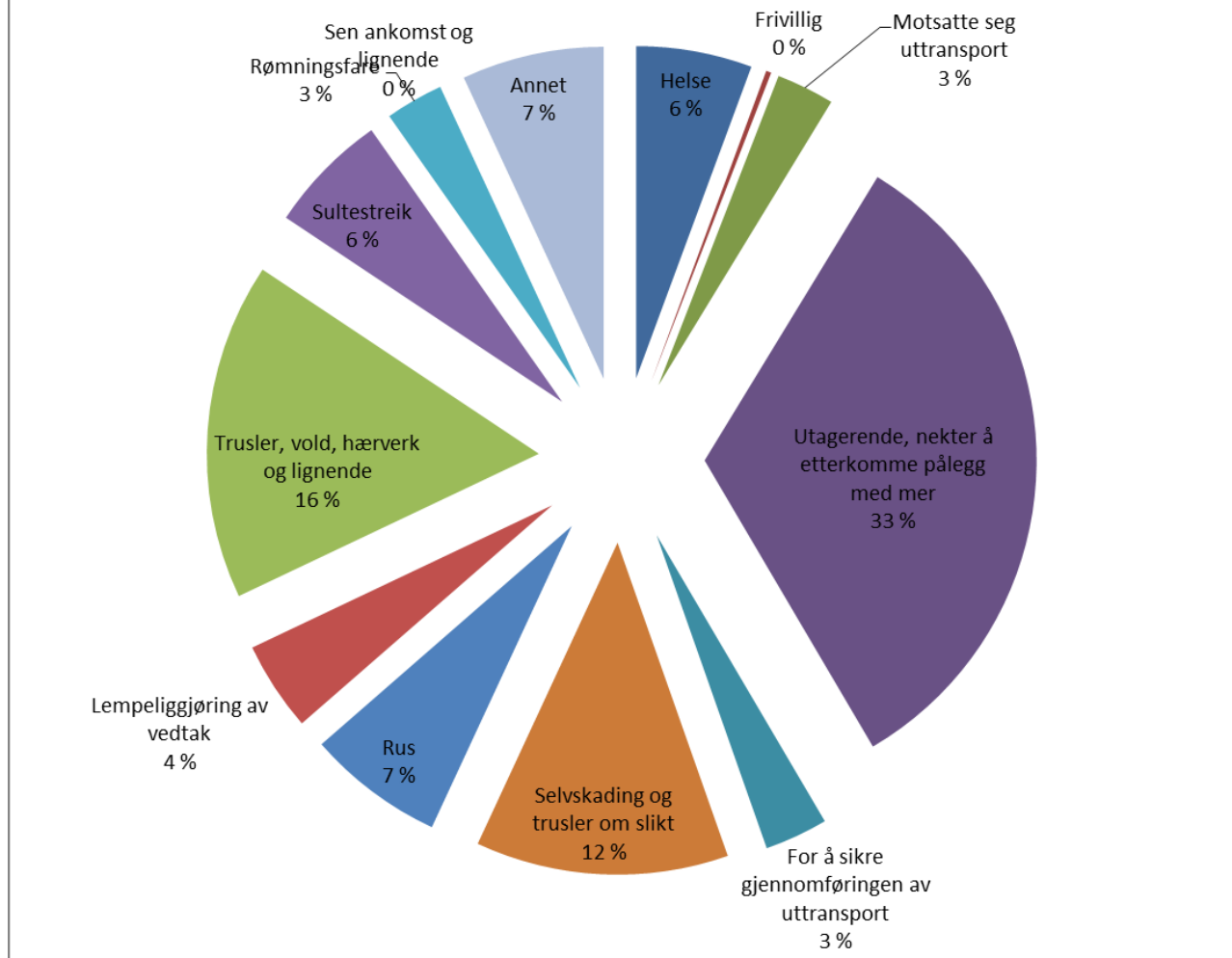
Tidsreferanse 09.01.2015 08:43:24

3 788 av de 4 182 innsettelsene ble "dimittert" på grunn av uttransport.

Sikkerhetsavdelingen

	Plassering på sikkerhetsavdeling (trinn 1) (UL §107 femte ledd bokstav b (alt. 1), jf. sjette ledd)	Utelukkelse fra fellesskapet (trinn 2) (UL §107 femte ledd bokstav c, jf. sjette ledd)	Plassering på sikkerhetscelle (trinn 3) (UL §107 femte ledd bokstav b (alt. 2), jf. sjette ledd)	Sum vedtak	Antall personer	Antall vedtak per person
Januar	1	22	1	24	18	1,33
Februar	0	20	6	26	18	1,44
Mars	0	31	5	36	22	1,64
April	0	22	0	22	16	1,38
Mai	1	42	8	51	41	1,24
Juni	1	26	3	30	20	1,50
Juli	0	36	4	40	30	1,33
August	0	39	4	43	31	1,39
September	0	39	4	43	27	1,59
Oktober	2	22	1	25	25	1,00
November	0	23	6	29	23	1,26
Desember	0	19	2	21	17	1,24
Sum	4	319	43	390	270	1,44

Begrunnelser for vedtak 2014

Gjøvik, 3. mars 2015

Cathrine Fossen

Ørnulf Røhnebæk

Kurt Lyngved

Ken Sletmo

ⁱ Materialet er innhentet fra Politiets Utlendingstjeneste